

بحث و نظر

از: مرکز تحقیقات و بررسیهای اقتصادی اتاق

بدنبال بازدید نخست وزیر و هیات بلند پایه مالزیایی از ایران، قابل پیش بینی است:

تحول در روابط اقتصادی و بازرگانی ایران و مالزی

جوابهایی که صورت گرفت ، نه فقط یکی از مهمترین رویدادهای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران ، بلکه یک رویداد مهم در کشور ما محسوب میشود . یکبار دیگر دو کشور ایران و مالزی عزم راسخ خود را برای گسترش همکاریهای بازرگانی - اقتصادی و فنی و توسعه سرمایه - گذاریهای مشترک اعلام داشتند . در جریان سفر آقای بن محمد نخست وزیر مالزی به پروتکل و

حضور آقای مهانبیرین محمد نخست وزیر مالزی در اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران باتفاق ۵۳ نفر از بازرگانان و صاحبان صنایع آن کشور و از آنجمله ، رئیس اتاق بازرگانی کوالالامپور و سخنرانی جامع ایشان و سؤال و

قرارداد مختلف که همه ناظر به توسعه روابط دو کشور بود به امضاء رسید و در حقیقت نقطه شروع تحول اساسی در روابط اقتصادی و بازرگانی دو کشور محسوب میشود . اجتماع روز ۱۵ فروردین ماه سال جاری

نخستین دیدار هیأت‌های ایرانی و مالزی نبود در حقیقت دو سال قبل از آن یک سمینار دوروزه در اتاق بازرگانی ایران و مالزی تشکیل شده که رئیس عمده‌ترین مسائل اقتصادی و بازرگانی ایران و مالزی به تفصیل مورد مذاکره و تبادل نظر کارشناسانه قرار گرفت و منجر به امضای یادداشت تفاهمی شد که زمینه ساز مذاکرات بعدی و از آنجمله حضور نخست‌وزیر مالزی و هیأت همراه ایشان، در سمینار امسال گردید. باین ترتیب بدنبال برگزاری موفقیت‌آمیز بیستمین کمیته اجرایی اتاق اسلامی و دهمین مجمع عمومی آن اتاق در تهران که در سال گذشته با موفقیتی خیره‌کننده و چشمگیر برگزار شد، یکبار دیگر اتاق بازرگانی و صنایع و معادن که تنها سازمان متمرکز قانونی بخش خصوصی کشور ما میباشد در مرکز توجه و اخبار اقتصادی قرار گرفت. اهمیت مسأله در این است که این رویدادها هنگامی صورت میگیرد که در کشور ما نیز نهضت خصوصی سازی و سپردن کار مردم به مردم در حال اوج‌گیری است و بموازات این تحول - و حتی پیشاپیش آن اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، بخش خصوصی را برای بهره‌ده گرفتن نقش اساسی که الزاماً "میباید" در بازسازی ایران و احیای اقتصاد کشور، بعهده بگیرد آماده میکند.

بمناسبت این رویداد اقتصادی و بازرگانی، گزارش تحلیلی این شماره مجله اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران را به بررسی روابط اقتصادی و بازرگانی ایران و مالزی اختصاص دادیم و در قسمت دوم و انتهایی گزارش نیز کلیاتی درباره وضع اقتصادی مالزی درج خواهد شد.

مقامی سیاسی با نقطه نظرهای اقتصادی

آقای دکتر مه‌تیرین محمد که اینک سیزدهمین سال نخست‌وزیری مالزی را بعهده دارد یکی از چهره‌های شناخته شده در بین کشورهای

ASEAN - و شخصیتی محبوب در میان اعضای سازمان کنفرانس اسلامی میباشد. ایشان که در کشور سلطنتی مشروطه مالزی، بزرگترین مقام اجرائی - سیاسی محسوب میشود، سفر خود را به تهران عمدتاً "با نقطه نظرهای اقتصادی ترتیب داد. نامبرده در لحظه ورود به تهران در فرودگاه مهرآباد، در مصاحبه‌های با خبرنگاران، هدف از سفر به تهران را نزدیکی هرچه بیشتر روابط اقتصادی و سیاسی دو کشور ذکر کرد و گفت ما در روابط خود با کشورهای اسلامی ارزش خاصی قائل هستیم و در این چارچوب مایل به گسترش روابط خود با جمهوری اسلامی ایران میباشیم.

در دیدار با رئیس جمهوری

آقای مه‌تیرین محمد در همان روز ۱۴ فروردین ماه که به تهران وارد شد به دیدار آقای هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور کشورمان رفت. در این دیدار، رئیس جمهوری اسلامی ایران از سفر نخست‌وزیر مالزی و هیأت بلندپایه همراه ایشان - که شش نفر از وزیران آن کشور و ۱۸۰ نفر از بازرگانان و صاحبان صنایع و روزنامه‌نگاران آن کشور در آن عضویت داشتند - تشکر کردند و از کشور مالزی بعنوان یکی از همکاران خوب ایران از بدو پیروزی انقلاب اسلامی نام بردند و گفتند: دو کشور میتوانند در زمینه‌های مختلف سیاسی، تجاری، صنعت، فنی و آموزشی به ویژه نفت و گاز در خلیج فارس همکاریهای جدی داشته باشند.

تأکید مقام رهبری

آقای مه‌تیرین محمد، در دومین روز اقامت خود در تهران، همراه چندتن از بلندپایگان کشور خود که در هیأت او عضویت داشتند به حضور مقام رهبری جمهوری اسلامی ایران

پذیرفته شدند. در این دیدار مقام رهبری بر اهمیت توسعه ارتباطات و مناسبات میان کشورهای اسلامی تأکید فرمودند و اظهار امیدواری کردند که دو کشور اسلامی ایران و مالزی بتوانند در زمینه‌های مختلف اقتصادی، تجاری و سیاسی با یکدیگر همکاری نزدیکی داشته باشند.

در همین دیدار آقای مه‌تیرین محمد نخست‌وزیر مالزی نیز به علاقه دو کشور در جهت گسترش روابط اقتصادی و تجاری اشاره کرد و گفت: ما برای کاهش وابستگی خود از کشورهای پیشرفته غرب و شمال، نیازمند برخورداری از اقتصاد قوی و دولتی نیرومند هستیم و این هدف آماده‌هایم به سرعت روابط خود را با ایران اسلامی توسعه دهیم.

در دیدار با رئیس مجلس شورای اسلامی

آقای مه‌تیرین محمد نخست‌وزیر مالزی ملاقات مهمی نیز با حجت‌الاسلام ناطق نوری رئیس مجلس شورای اسلامی داشت که در این ملاقات در زمینه گسترش همکاریهای اقتصادی و سیاسی دو کشور تأکید شد.

نخست‌وزیر مالزی در سمینار اتاق بازرگانی

صبح روز یکشنبه ۱۵ فروردین ماه ۱۳۷۲ سمینار گسترش همکاریهای اقتصادی و بازرگانی ایران و مالزی، در سالن کنفرانسهای اتاق تشکیل شد. برای شرکت در این سمینار متجاوز از ۲۵۰ نفر از بازرگانان - صاحبان صنایع - بهره‌برداران معادن و اقتصاد دانان کشورمان حضور یافتند. همچنین تعدادی از بلندپایگان اقتصادی از وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی در جلسه حضور داشتند.

از طرف مالزی، علاوه بر آقای مه‌تیرین محمد

نخست وزیر آن کشور، آقای نان سری وان عزمی وان همزه رئیس اتاق های بازرگانی و صنایع مالزی و ۵۳ نفر از بازرگانان و صاحبان صنایع آن کشور و تعدادی از روزنامه نگاران و نمایندگان دیگر رسانه های گروهی که همراه نخست وزیر کشورشان به ایران آمده بودند، در جلسه حضور یافتند.

ریاست و اداره جلسه

ریاست جلسه سمینار را آقای مهندس خاموشی رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایسران بعهده داشتند و آقای اسداله عسگر اولادی سمت اداره و مدیریت جلسه را عهده دار بودند. جلسه با قرائت آیاتی چند از کلام الله مجید آغاز شد که روحانیتی خاص به جلسه بخشید. آنگاه مدیر جلسه ضمن خیرمقدم به نخست وزیر و هیأت مالزیائی و شرکت کنندگان در سمینار توسعه همکاریهای اقتصادی و بازرگانی ایران و مالزی، برنامه سمینار را اعلام کرد و سپس از آقای مهندس خاموشی رئیس جلسه، درخواست نمود سخنرانی افتتاحیه خود را ایراد نمایند.

سخنان رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

آقای مهندس خاموشی سخنرانی کوتاهی ایراد کرد تا بیشترین فرصت را به آقای بن محمد نخست وزیر مالزی و سؤال و جواب و اگذار کرده باشد.

آقای مهندس خاموشی ضمن سخنان خود گفت: جناب آقای مهاتیر بن محمد نخست وزیر محترم مالزی

جناب آقای رئیس اتاق بازرگانی و صنایع مالزی اعضای محترم هیأت اقتصادی و بازرگانی مالزی حضار محترم:

ورود آن مقام معظم و هیأت عالیقدر تحت

ریاست آنجناب را به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران خیرمقدم میگویم و امیدوارم این دیدار تاریخی نتایج شگرف بسود توسعه همکاریهای اقتصادی و بازرگانی بین جمهوری اسلامی ایران و مالزی در پی داشته باشد.

ما خرسندیم که بعد از سمینار دو روزهای که در سال ۱۹۹۰ با شرکت هیأت بلند پایه مالزیائی به ریاست آقای سائوتی در این اتاق داشتیم، یکبار دیگر، آنهم در چنین سطح برجستهای، در زمینه گسترش روابط اقتصادی و بازرگانی و سرمایه گذاریهای مشترک بازم تشکیل جلسه میدهیم.

عالیجناب

حضور آنجناب و هیأت مالزیائی در این اتاق قطعاً به آن معناست که دو کشور صمیمانه و قاطعانه در صد استقرار همکاریهای سازنده، وسیع در زمینه های اقتصادی و فنی و سرمایه گذاری مشترک و بالاخره توسعه مبادلات تجاری هستند. ما از این همکاریها استقبال میکنیم و امیدواریم دو کشور ما بتوانند بعنوان پایگاههای اقتصادی و بازرگانی کشورهای یکدیگر در هر دو منطقه حساسی که در آن واقع شده اند، یار و مددکار یکدیگر باشند.

پروتنگهای بسیار مهمی که طی این دیدار بین ایران و مالزی امضاء خواهد شد به همه ماآمده میدهد که مذاکرات گذشته ما با پیگیری دنبال شده و در آینده نیز نتایج عالی تر و درخشان تر بدنبال خواهد داشت. اجازه دهید من از ورود در هر بحث اضافی خودداری کنم و رشته سخن را به دست آنجناب بسپارم و تقاضا کنم با سخنان ارزنده، خویش دو رنمای همکاریهای دو کشور و دولت ما را ترسیم فرمائید.

سخنان رئیس جمهور مالزی

پس از پایان سخنان افتتاحیه رئیس اتاق ایران، آقای مهاتیر بن محمد نخست وزیر مالزی رشته سخن را بدست گرفت و طی سخنان مشروحی به مسأله ضرورت توسعه روابط اقتصادی و

بازرگانی و گسترش همکاریهای فنی و سرمایه گذاری مشترک بین ایران و مالزی پرداخت. مشروع سخنان نخست وزیر مالزی باین شرح است: عالیجنابان

میهمانان عالیقدر

خانمها و آقایان

مایلم از اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران بخاطر فرصتی که برای ملاقات با شما به من و اگذار کرده اند، سپاسگزارم. در حقیقت این فرصت گرانبهائی است که به من داده شده است که چنین گفت و شنودی با اعضای جامعه بازرگانی ایران کهنش مهمی در توسعه تجارت و رشد اقتصادی ایران بعهده گرفته اند، داشته باشم.

۱- من معتقدم این اجتماع بعنوان نقطه عطفی در توسعه همکاریها و گسترش روابط تجاری و سرمایه گذاری مشترک بین دو کشور ما محسوب خواهد شد.

۲- حرکت بسوی افزایش آزادسازی اقتصاد ایران، برای ما اهمیت بخصوصی دارد. اینگونه آزادسازی، بدون تردید، در توانمندی و ثروتمندی بیشتر ایران تأثیر خواهد داشت و چارچوب همکاریهای بیشتر برای منافع متقابل دو کشور را فراهم خواهد ساخت.

۳- اگر چه مالزی و ایران روابط فرهنگی و اقتصادی استقرار یافته طولانی دارند، ممهذ روابط اقتصادی و بازرگانی فیما بین هنوز اندک است. برای مثال تجارت سالانه مالزی با ایران - در مقایسه با ارقام بسیار بزرگتر با دیگر کشورهای منطقه آسیا - فقط حدود ۷۰ میلیون دلار آمریکا است.

بررسی عمیق تر تجارت بین دو کشور نشان میدهد که بازرگانی فیما بین عمدتاً "برفراورد های نفتی و کالاها و فرآورده های صنعتی معدودی متکی است. این وضع منعکس کننده ظرفیست واقعی موجود بین دو کشور که باید اصلاح شود

نیست. در هر دو بخش دولتی و خصوصی، ملاقاتهای بیشتری ضروری است تا از ظرفیتهای امکانات یکدیگر آگاه شویم.

۴- در نتیجه آزادسازی اقتصادی کشورما، افزایشی اندک اما پاهراجا در تجارت و سرمایه گذاری بوجود آمده که میتواند بمنزله شروع همکاریهای بزرگتر بین دو کشور در سالهای آینده تلقی شود. بعلاوه، علاقتندی بیشتری بین سرمایهگذاران سایرکشورها بر روی ظرفیتهای اقتصادی ایران وجود دارد.

۵- در مالزی، بخش خصوصی نقش کلیدی در توسعه رشد اقتصادی کشور بعهده گرفته است. بخش خصوصی همچنان به ایفای نقش اساسی خود ادامه خواهد داد و دولت سیاستهای لازم و خط مشیهای اساسی را برای استقرار مؤسسات ضروری و لوازم ضروری ایجاد محیط مناسب برای توسعه و رشد فعالیتهای بخش خصوصی فراهم خواهد ساخت.

۶- دولت همچنین ایده شرکتهای سهامی عام مالزیایی را طرح کرده است که هدف آن اینست که فضائی ایجاد کند که در آن بخش عمومی و بخش خصوصی بتوانند با یکدیگر کار و همکاری نمایند تا جو پایداری ایجاد کنند که از تنگناها برکنار باشند. این امر بخش خصوصی را قادر خواهد ساخت تا بطور دینامیک و فعال به یافتن فرصتهای تجاری در داخل و خارج از کشور بپردازند. ما معتقدیم که موفقیت اقتصادی تنها در صورتی بدست میآید که بخش خصوصی و بخش دولتی بصورت هماهنگ فعالیت کنند.

۷- میدانیم که ایران اقداماتی برای آزادسازی اقتصادی و تسریع رشد بخش خصوصی انجام داده است. این امر حاکی از آنست که ایران برای توسعه اقتصادی در همان راهی گام برمیدارد که کشورهای مانند مالزی در پیش گرفتهاند و آن استقبال از سرمایهگذاری خارجی برای غلبه بر کمبود مالی و تکنولوژیک در داخل کشور است. مالزی مایل است در این راه با ایران همکاری کند و تجربیات خود را در زمینههای

اقتصادی در اختیار این کشور قرار دهد.

۸- مالزی مشتاقانه حاضر است در برنامههای توسعه ایران، بخصوص در زمینه زیر شرکت کند.

۹- ایجاد مناطق تجاری آزاد، مخابرات-خانه سازی- احداث بزرگراهها و بنادر- احداث استراحتگاهها، فعالیتهای معدنی و همچنین سرمایهگذاری در زمینهای تولیدی، مالی، مشاورهای و سایر خدمات. کارشناسان مالزیایی طی سالها، تجربه و تخصص لازم را در زمینههای مذکور بدست آوردند و آمادگی داریم دانش فنی خود را در این زمینهها در اختیار ایران قرار دهیم.

۱۰- مالزی خود را متعهد به رعایت اصول تجارت آزاد میدانند. ما بانگرانی امکان شکست گفتگوهای دواروگوشه را در مورد مذاکرات بازرگانی چندجانبه تعقیب میکنیم. ما همچنین روند رو به رشد تشکیل اتحادیههای تجاری و موافقتنامههای دوجانبه و چندجانبه را که شامل کشورهای در حال توسعه و کشورهای همسایه را مورد توجه قرار میدهیم.

۱۱- این روندها احتمالاً به استقرار سیاستهای حمایتی نامحدود بمنظور منحرف ساختن بازرگانی از کشورهای خارج از بلوک و قطع جریان آزاد سرمایه منجر میشود. چنین روندی ممکن است اثرات مخربی براققتصاد کشورهای در حال توسعه که با کشورهای پیشرفته روابط تجاری و اقتصادی دارند برجای بگذارد.

۱۲- اگر کشورهایی مانند ایران- مالزی و کشورهای جنوب سعی کنند مبادلات بازرگانی و اقتصادی بین خود را افزایش دهند. آثار زیان آور چنین روندی براققتصاد رامیتوان به حداقل کاهش داد.

مالزی به سهم خود کوشیده است تا روابط اقتصادی و بازرگانی خود را با کشورهای جنوب،

از جمله ایران، گسترش دهد. هم اکنون مکانیسمهایی در سطح چند جانبه منطقه‌ای و شبه منطقه‌ای وجود دارد تا روابط تجاری و اقتصادی میان کشورهای جنوب با سهولت انجام گیرد. یکی از طرحهایی که توسط گروه ۱۵ انجام شده تشکیل مرکز مبادله اطلاعات تکنولوژیک، سرمایهگذاری و تجاری جنوب در کوالالامپور است. این مرکز راه را برای کشورهای جنوب، جهت توسعه جریان مبادله کالا، سرمایه‌گذاری و تکنولوژی میان کشورهای مذکور همجوار میسازد. من تأکید دارم که ایران عضو این مرکز شود تا بتواند از تسهیلات موجود آن استفاده نماید. خانمها و آقایان

۱۲- حضور تعداد کثیری از اعضای برجسته بخش بازرگانی مالزی در هیأت همراه من، نویدی است برآیندهای تجاری ایران و مالزی همچنین نشانه علاقه ما برای ایجاد روابط بازرگانی و اقتصادی نزدیک و صمیمی میان دو کشور است. اطمینان دارم این دیدار و تبادل نظرها نتایج ثمربخشی به همراه خواهد داشت. سخنان نخست وزیر مالزی با کف زدن شدید حاضران در سمینار مورد تأکید و تأیید قرار گرفت.

تحلیل روابط اقتصادی و بازرگانی ایران و مالزی

دو کشور مسلمان ایران و مالزی که هر دو عضو سازمان کنفرانس اسلامی و عضو اتاق اسلامی هستند و در سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) عضویت دارند، علیرغم اشتراک نظرهای بسیار در مسائل جهانی و علیرغم تلاشهای آنها که در چند سال اخیر برای گسترش روابط اقتصادی و تجاری فیما بین انجام دادمانند، متأسفانه هنوز روابط تجاری در خور توجهی ندارند. براساس آخرین آماری که در دست داریم در ۱۳۶۹ فقط ۲۶ درصد از واردات ایران از مالزی تأمین شده است و ۲/۵ درصد صادرات ایران به مالزی رفته است. روابط تجاری ایران

— برقراری تسهیلات صدور ویزا برای بازدید بازرگانان و علاقمندان به همکاریهای مشترک اقتصادی و فنی دو کشور از کشورهای یکدیگر و توسعه پروازهای بین دو کشور .

— مبادله اطلاعات اقتصادی و بازرگانی و فرصتهای سرمایه‌گذاری و همکاریهای مشترک — استقرار همکاری بین بازرگانان دو کشور برای توسعه مبادلات تجاری و نفوذ در بازارهای کشورهای ثالث . در این راستا — تهران میتواند بعنوان مرکزی برای فعالیت اقتصادی و بازرگانی مالی در خاورمیانه و خصوصاً آسیای مرکزی در نظر گرفته شود و متقابلاً " کوالالامپور بصورت مرکزی برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی و بازرگانی ایران در کشورهای عضو ASEAN منظور شود .

— تلاش در جهت استقرار توازن مبادلات دو کشور ، همزمان با بالا بردن حجم کلی مبادلات . در این راستا ، مطالعات دو کشور ما نشان داده است که امکان فروش — خشکبار میوه و سبزی ایران در بازارهای مالزی — توسعه صدور فروش دستباف به آن کشور ، صدور ماشین‌آلات سبک و سنگین — مشارکت در پروژه‌های ساختمانی — صدور فرآورده‌هایی مانند مس — آلومینیوم و آهن — صدور انواع سنگهای معدنی — صدور سنگهای ساختمانی و وبالاخره صدور فرآورده‌های صنایع دستی به مالزی وجود دارد و متقابلاً " ایران میتواند از مالزی روغن نخل — کاوچوسی طبیعی — تایر و تیوب — انواع فرآورده‌های لاستیکی و کاوچوسی — رنگ — الوار — منسوجات — لوازم صنعتی مانند گیرنده‌های رادیویی و تلویزیونی و دستگاههای کامپیوتری — لوازم منزل — وسائل اداری و دفتری و وسائل دیگری از این قبیل خریداری نماید .

— ایجاد و فعال کردن مرکز تجاری هر دو کشور در پایتختهای یکدیگر به نحوی که فقط جنبه نمایشگاهی نداشته باشد ، بلکه عملاً " بصورت مرکز عمده داد و ستد بازرگانان دو کشور در آید و بتواند علاوه بر بازارهای دو کشور ،

و مالزی بشدت در نوسان است و جای تأسف است که اغلب تجارت ایران و مالزی از طریق سنگاپور انجام میشود و عملاً " سود حاصل‌شده حساب درآمدهای سنگاپور منظور میشود ، استقرار روابط مستقیم تجاری بین دو کشوریکی از مواردی بود که بخصوص از طرف آقای مهندس خاموشی رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران در مذاکرات قبل از برگزاری جلسه " سمینار — با رئیس اتاق بازرگانی مالزی ، روی آن تأکید فراوان بعمل آمد .

در سالهای اخیر ، مالزی از پیشرفتهای اقتصادی چشمگیری برخوردار شده است . با اینهمه در منطقه اقیانوس آرام و در میسان کشورهای عضو ASEAN همچنان با رقابت سخت کشورهائی مانند کره — تایوان — تایلند — اندونزی — و طبعاً " چین و ژاپن روبروست . ادامه برنامه‌های رشد مالزی نیاز به جذب سرمایه خارجی به میزان وسیع و یافتن بازارهای فروش دارد .

ایران و مالزی از پارامی جهات ، مشابهت‌های زیادی دارند . ثروتهای طبیعی هر دو کشور مانند جنگلهای عظیم کاوچوی طبیعی مالزی و منابع عظیم نفت ایران ، روزگاری دراز استعمار طلبان را برای استقرار روابط استعماری و اعمال نفوذ ناسالم در هر دو کشور تشویق و تحریض کرد . هر دو کشور امروز از سیاست مستقل ملی برخوردارند . و هر دو مصمم هستند بر عقب ماندگیهای قرون و اعصار غلبه کنند و سهم شایسته خود را در اقتصاد و بازرگانی جهانی بدست آورند .

مهمترین مسائلی که از گذشته برای بازرگانان و صاحبان صنایع هر دو کشور در استقرار روابط بهتر تجاری و اقتصادی مطرح بوده و همچنان حائز اهمیت بسیار است اجمالاً " از اینچنین است :

در بازارهای هر دو منطقه نیز فعالیت نماید ، از دیگر موارد ضروری در توسعه روابط اقتصادی و تجاری محسوب میشود .

— مبادله منظم هیأت‌های اقتصادی و بازرگانی و برقراری سمینارها و سمپوزیومهای تخصصی در زمینه مسائل بازرگانی و فنی بین دو کشور از دیگر مواردی است که مورد توجه قرار گرفته اما تاکنون اقدامات اجرائی قابل ملاحظه‌ای به دنبال نداشته است .

— تشکیل شورای همکاری تجاری ایران و مالزی از جمله موارد مهمی بود که سالها مورد بحث و مذاکره قرار داشت و خوشبختانه در مذاکرات اخیر در تهران به نتیجه رسید و در جلسه سمینار ایران و مالزی اسناد آن در حضور نخست‌وزیر مالزی و رئیس اتاق ایران — در محل اتاق امضاء شد .

توافق نامه و پروتکل‌هایی که در زمینه همکاریهای اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور به امضاء رسید در حقیقت زمینه ساز یک رشته فعالیت سازنده فیما بین خواهد بود . لیکن میتوان با جرأت گفت که سودآوری تصمیمات اخیر در گرو کار مداوم دو کشور روی این توافقها خواهد بود . ■